

De Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis werd in 1870 als Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde, onder het voorzitterschap van Prof. Dr. J. F. J. Heremans opgericht.

Aanvankelijk bedoeld als een „Academie van Taalkunde” zou zij niet meer dan vijftig leden tellen.

Vanaf 1923 werd het arbeidsveld tot de taal- en letterkunde en de geschiedenis verruimd.

De mededelingen van de leden op de werkvergaderingen in maart en oktober kunnen, samen met andere bijdragen, in de jaarlijkse *Handelingen* gepubliceerd worden.

De medewerkers worden verzocht *persklare* manuscripten in te leveren en de voetnoten doorlopend te nummeren. De kosten die kunnen voortvloeien uit extra-correcties op de proeven vallen ten laste van de auteurs. Alleen de medewerkers zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage.

Beheer en redactie: Freddy Decreus, Vlaanderenstraat 102, 9000 Gent.

Zijn nog te verkrijgen: *Handelingen* 1967, 1968, 1969, 1971, 1972, 1974, 1977-1980, tegen de prijs van 550 fr. per bundel. Ook het Liber Amicorum Prof. Dr. G. Degroote is nog verkrijgbaar tegen de prijs van 500 fr. Zich wenden tot het Beheer. Bedrag te storten op postrekening: 000-0405177-08 van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde.

Koninklijke Zuidnederlandse
Maatschappij voor Taal- en
Letterkunde en Geschiedenis

Handelingen

UITGEGEVEN MET DE STEUN
VAN HET MINISTERIE
VAN NATIONALE OPVOEDING
EN NEDERLANDSE CULTUUR

XXXV 1981

De voorgestelde relatie tussen de *Wal.* en *LH* heeft echter nog meer implicaties. P. G. J. van Sterkenburg is na grondig onderzoek van *LH* ervan overtuigd dat dit werk door een Westvlaming werd geschreven²⁹. Het is dan ook niet uitgesloten dat de *Wal.*-dichters en „Die gene die Lancelote maecte” in hetzelfde Vlaamse milieu moeten worden gezocht. Verder dateert de taalkundige de tekst in de tweede helft van de 13e eeuw; de *Wal.* moet bijgevolg ook in deze periode worden gesitueerd. Als we dan weten dat de *Mor.*, een manifeste *Lancelot*-navolging, en de *RRmM*, maar wellicht ook de *Flandrijs*³⁰, door de *Wal.* werden beïnvloed, dan komt alles in deze periode toch wel dicht bij elkaar te liggen. Dan zouden we in de tweede helft van de 13e eeuw (en wellicht nog in het begin van de 14e eeuw) voor een bloeiperiode van de hoofse (Artur-)literatuur kunnen staan. Deze hypothese, die alleszins nog aan verder detailonderzoek moet worden getoetst, zou een betere verklaring bieden voor de verontwaardigde reacties in heiligenlevens en didactische geschriften tegen een – volgens onze hypothese – eigentijdse Arturmode³¹. Ze zou ook een plausibele situatie mogelijk maken van vrij jonge werken zoals de *Roman van Heinric en Margriete van Limborch* (eind 13e, begin 14e eeuw), die zich nog in de zuiverste hoofse traditie bewegen en ten onrechte als late nabloeiers worden beschouwd³².

Op deze wijze komen we tot een ander beeld dan Van Mierlo en Knuvelder ons schetsten. Een onverdeeld vreugdevol perspectief is dat niet, want het verdere onderzoek van de niet-historische Arturroman zal zich niet mogen tevreden stellen met de studie van Chrétien de Troyes en zijn „school”; neerlandici-Arturisten zullen zich ook met de aartsmoeilijke overlevering van de Franse prozromans moeten bezighouden. Maar dat is nu eenmaal het avontuur van wetenschappelijk onderzoek...

29. Localisering en datering door Van Sterkenburg werden me door Van Oostrom meegedeeld.

30. Voor deze *Wal.*-invloed raadplege men J. TE WINKEL, *Roman van Moriaen*, opnieuw naar het handschrift uitgegeven en van eene inleiding en woordenlijst voorzien, Groningen 1878, blz. 35-44; A. M. E. DRAAK, *Onderzoekingen van de roman van Walewein*, blz. 183-196; B. M. VAN DER STEMPEL, *Roman van den Ridder metter Mouwen*, opnieuw naar het hs. uitgegeven en van een inleiding en glossarium voorzien, Leiden z.j., blz. XXIV-XXVIII en K. DE GRAAF, *Flandrijs. Fragmenten van een middelnederlands riddergedicht*, Groningen 1980, blz. 72-77.

31. We denken hierbij aan de aanvallen op de „favelen” van Artur en zijn ridders in het werk van Van Maerlant (zie W. J. A. JONCKBLOET, *Geschiedenis der Middennederlandsche Dichtkunst*, deel 1, Amsterdam 1851, blz. 199-204), in de rijmkroniek van Jan van Heelu (JONCKBLOET, o.c., blz. 204), in *Vanden levens ons Heren* (uitg.-W. H. Beuken, Zwolle 1968), allemaal werken die nog van de 13e eeuw dateren.

32. Zie Knuvelers literatuurgeschiedenis (1970⁵), blz. 225. In tegenstelling tot de vroegere literatuurgeschiedenissen interpreteert hij deze nabloei (klemtoon op het tweede lid van de samenstelling) van de ridderroman nog vrij positief.

Lezenderwijs

door

R. LIEVENS

Aan Dr. A. Ampe S.J. LXX

§ 18bis. DE GEVAREN VAN AFFEKTIE

In HZM 34, 1980, heb ik betoogd dat de aldaar op p. 219-221 uitgegeven tekst in het handschrift ten onrechte aan Ruusbroec was toegeschreven en heb ik de vraag gesteld wie we dan wel als auteur mogen aannemen. Prompt ontving ik een vriendelijke brief van Dr. J. Reynaert (Rijksuniversiteit Gent) de dato 16 V '81, waarin de volgende verheugende mededeling: „De delen 2 en 3 lijken me nl. niets anders dan een – wellicht ook aan de hand van andere teksten – uitgebreide parafrase van het laatste gedeelte van Hadewijchs 10de brief.” Dit is de beruchte brief, die ook gedeeltelijk als slot van het 41ste der Limburgse sermoenen fungeert en waarin Hadewijch een passage uit Richard van Sint Victor bewerkt.

Met Hadewijch echter hebben onze ‘gevaaren van affektie’ niets te maken. Toch heeft Reynaert ons de goede weg naar Richard gewezen: we mogen onze tekst beschouwen als een gedeeltelijke vertaling van het zesde hoofdstuk uit de *Explicatio in cantica cant.* van de Victorijn, hier en daar evenwel nogal sterk door korrupcie bedorven.

Ik zal de lezer mijn parallel-editie van de drie teksten besparen. Ik kan volstaan met te zeggen dat Gaesdonck, in tegenstelling tot Hadewijch, aan de volgorde van Richard getrouw blijft, dat Gaesdonck passages heeft die bij Hadewijch ontbreken en omgekeerd, en dat bij gemeenschappelijke excerpten geen invloed van Hadewijch valt te bespeuren, zoals uit de volgende vergelijkingen moge blijken:

– Sed non agnoscetur in bonis amicus. In die namque ista Dominus quidem misericordiam suam mandat, sed in nocte tentationum et laborum in praeceptis declarat, quantum quisque diligit (PL 196, 422 C-D).

– Mer getrouwe vrijntschap en wort nyet geproeft dan in tegenheit. Want inden dage des troestes soe toent god sijn ontfermherticheit, Mer inder nacht der tribulien toent hi die groetheit sijnre mynnen (Gaesdonck, fol. 120 R).

de, nieuwe editie, in het Engels dan, voor het aanschijn van de hele wereld.

3. Wat bedoelt Ruusbroec met 'groete cnoepe van goude'? Ik geef de verschillende verklaringen:

- Surius: *grandes bullae aureae*.
- David: de gouden knopen ... welke men voor, in, en na Ruysbroecks tyd op den gordelriem droeg, even als in het oude Roomen, alwaer zy ook *bullae* genoemd werden. Zie Virgilius, *Aen.* XII, 942.
- Stracke neemt in 1934 en '46 de verklaring van David over.
- Oosterhout: des tas d'or.
- P. Verdeyen: grote knopen van goud.

Ook hier lijkt me Surius cum suis nogal fantaisistisch. Ik houd het met Oosterhout, die waarschijnlijk steunen op Verdams 6de bet. bij *Cnoop*: 'massa, klomp', met een bewijsplaats uit Jan Praet: 'tghelt ... bi groten cnope'. Bij *goud* moet men waarschijnlijk in de eerste plaats denken aan 'gouden munten', zodat de omschrijving 'een boel geld' nog het dichtst bij Ruusbroecs bedoeling komt.

§ 22. BRINCKERINCK EN COESFELD

In de *Beknopte Catalogus van de middeleeuwse handschriften in de Universiteitsbibliotheek te Gent verworven sinds 1852* van Albert Derolez (Gent 1971) wordt over de inhoud van het 15de-eeuwse hs. 1764 alleen gezegd „Cloosterleven (Nederlands ascetisch tractaat)”; zijn recente *Inventaris* (Gent 1977) voegt daar niets aan toe. Ook elders in de litteratuur is van dit hs. geen spoor te bekennen. Het wordt dus hoog tijd dat het eens ter hand wordt genomen, zodat het zijn rechtmatige rol kan gaan spelen.

Hoewel het uiterlijk een eenheid vormt, valt de inhoud uiteen in twee delen: f. 1-28V bevat Johannes Brinckerinck (ca. 1359-1419), f. 28V-74R Hendrik van Coesfeld (ca. 1350-1410).

A. De kollaties van Brinckerinck.

1. F. 1 *Hier beghint een boec gheheten cloester leuen*. MARIA magdalena sochte den here vroe. inder morghe stont Ende si vant hem recht als een gardenaer want hi plante alrehanden goede cruden in haer...
2. F. 7V *van berispinge ende verm<an>ingen*. VEel menschen offeren hem...
3. F. 10R *van ghehoersamicheit*. WAt sellen wi ons anders achten dan onghueallige menschen...

4. F. 14R *van armoede des gheest*. SALich sijn die arme van geest want (f. 14V) dat rijc der hemelen is haer. Die arme van geest sijn die oetmoedighen...
5. F. 17V *vanden heilighen sacrament*. IN twee manieren ontfanghen wi onsen lieuen heer...
6. F. 18V *hoe wy ons bekeren sellen*. ISrahel bekeer di tot mijn. Ende ic sel mijn totti keren (f. 19R) Dan keren wi ons tot onsen lieuen heer...
7. F. 20R *van onsen hantwerke*. IN arbeit ende in den sweete ons aen(f. 20V)sicht sellen wi onse broot eten. Ende zoeken alleen onsen lieuen heer daer in...
8. F. 22R *hoe wi leuen sellen nae dat leuen ons liefs heren ihesus cristus* ONsen lieuen heer ist beghin in hem sellen wi beginnen want (f. 22V) hi seit inden ewangelie Ic ben dat beghin... – expl. f. 24V Ende wise wel aensien het soude ons ymmer wat baten.
9. F. 24V *vanden swigen hoe goet dattet is*. INsen (sic!) lieuen here sende sijn heylige geest sinen iongeren doe si al vergadert waren... – expl. f. 26R stricken ende pijlen des vyants. Die vianden arbeiden daer toe datsi die minne gods mogen halen wter harten der menschen ende dat sise moghen trecken totten onleden van buten. op dat si hem daer mede versinnen. van binnen te oefenen inder herten.
10. F. 26R *van oerbaerlicheit dat die mensehe misse hoert* DAt eerst is recht als adam niet en oude noch en crante (sic!) die wijl dat hi inden paradijs was. Also vernuwet die ghenade der missen dat te wile dat hise hoort. niet ouder en wort²⁸.
11. F. 27R *hoe dat wy dencken sellen op dye doot*. EErstwerue als des menschen aderen beghinnen te krympen ende hem die dorst bestaet want dat bloet beghint te ronnen... – expl. f. 28V Ick beueel mijn der gebenedider passien door welken ic bin vanden viant verlost. Ende ick beueel mijn alleen den god der waarheit die van mijn verdreuen heeft alle begheerten ende valscheit.

Van deze kollaties zijn de eerste acht uitgegeven door W. Moll in KHA 4, 1866, p. 97-167, de eerste vijf volgens het Weespse hs. Den Haag, K.B. 73 G 24, de drie volgende (onze nrs 6, 7 en 8) volgens hs. Brussel, K.B. 11151-11155, afkomstig van de Brusselse arme klaren [1521]. Onze negende kollatie (*vanden swigen*), die ook in het bovengenoemde Brusselse hs. volgt, werd door Moll weggelaten „omdat het van zeer geringe betekenis en waarschijnlijk niet van Brinckerinck is” (p. 110).

28. De merkwaardige opvatting dat de gelovige tijdens de mis niet verouderd wordt volgens het gedicht *Het heilig sacrament* ontleend aan Augustinus' *De civitate dei*; zie Ph. BLOMMAERT, *Oudvlaemsche gedichten der XIIe, XIIIe en XIVe eeuwen*. Tweede deel. Gent, 1841, p. 64, v. 21.

W. de Vreese dacht daar anders over, m.i. op goede gronden, en gaf „*Van swighen*” *Eene collatie van Jan Brinckerinck* uit in *Het Belfort* 13, 1898, p. 231-235. Het slot evenwel wijkt in ons Gentse hs. af:

Brussel

pilen des viants, daer wi daghelix mede ombelegghen syn. Ende dit is een teiken dat wi den viant alrede overghelevert syn ende dat wi dat niet en bekennen; of worden wi noch onthouden, dat wi den ghenen herde ondancbaer syn die ons noch behoet in alsoe veel stricken, ende hoe groete perikel is in desen beiden, dat is ghenoech openbaer.

Gent

pijlen des vyants. Die vianden arbeiden daer toe datsi die minne gods mogen halen wtter harten der menschen ende dat sise moghen trecken totten onleden van buten. op dat si hem daer mede versinnen. van binnen te oefenen inder herten.

Tot hier loopt ons Gentse hs. parallel met f. 113-184 van het Brusselse, dat op f. 184 besluit met de woorden: „Hier eyndet dese gheestelike leringe des eerbaren priesters heer Jan Brinckelinc van Deventer.” De kollaties nr 10 op f. 26R en nr 11 op f. 27R, die in ons Gentse hs. nog volgen²⁹, het ene over het nut van de mis, het andere over de dood, stellen dus een auteursprobleem. Mogen we ook deze twee aan Brinckerinck toeschrijven?

Het corpus dezer kollaties, zo is de laatste jaren gebleken, ligt allesbehalve vast. M. Goossens heeft nog *Vander achtersprake* bekend gemaakt, in het *Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* 72, 1953, p. 184-190; J. Begheyn *Vanden prelaten, Vanden ondersaten* en een langere versie van het genoemde *Van der achtersprake* in het *Archief voor de Geschiedenis van de katholieke kerk in Nederland* 13, 1971, p. 77-90.

P. F. J. Obbema heeft in de vijfde stelling bij zijn proefschrift (1973) Goossens en Begheyn tegengesproken, helaas maar uiter-aard zonder argumentatie. Ik heb ook omtrent het auteurschap van Brinckerinck grote twijfels. Toch mogen we zeggen dat hier ruimte bestaat voor enige groei, vooral wanneer men bedenkt op welke wijze deze kollaties op schrift zijn gesteld.

In *van den doechden der vuriger ende stichtiger susteren van diepen veen* (ed. D. A. Brinckerinck, 1904) wordt op p. 253-254 over zuster Lijsebet van Delft het volgende verteld: „Ende als

29. Zij volgen ook in hs. Halle a. S., U.B. P 4, dat geheel dezelfde inhoud heeft als het Gentse; zie mijn *Middel-nederlandse Handschriften in Oost-Europa*. Gent 1963, p. 75-76.

onse vader (nl. Brinckerinck) collacie dede, soe sat sij ende schrief hem dat wtten monde in hoer tafel Ende dat meeste dat wy van alsulken schriften hebben, dat heeft sie vergadert.” Rudolf Dier van Muident voegt daaraan toe dat iemand – waarschijnlijk hijzelf – deze aantekeningen per onderwerp groepeerde en indeelde „in octo collationes in quibus exhortabatur sorores cooccupare cum bonis meditationibus et avertere a vanis et frivolis.”³⁰ Het is dus best mogelijk dat Rudolf bij zijn keuze niet alle beschikbare teksten heeft gebruikt of dat de overlevering nog andere wegen heeft gevolgd.

Ik kan me op het ogenblik echt niet uitspreken over het auteurschap van onze nrs 10 en 11. Hier bestaat althans meer reden om ja te zeggen dan in de situatie van Goossens en Begheyn. Slechts een grondig stijlonderzoek kan uiteindelijk enige zekerheid verschaffen³¹.

B. De epistola van Coesfeld.

Zonder titel of spatie, maar wel (zoals de kollaties) beginnend met een twee regels hoge lombarde sluit dan op f. 28V van het Gentse hs. deze proloog direkt aan; op f. 29R begint dan het eigenlijke werk.

F. 28V Alre liefste in cristu (sic!) ihesus du hebste mi langhe tijt gebeden ende mit stadiger aenhangen van di wat te scriuen tot salicheit dijnre sielen daer ic dicke mede beganghen hebbe geweest... – expl. f. 29R verbeteringe eens anders leuen van beter leringhe *Vanden yonghen te leren hoe si hem bereyden sellen inder oerden te gaen.*

Alre liefste want du in een heilige oerde gaen wilste aennem<en>-de een beghinsel eens waerachtige geestelijcs leuens...

F. 30R *hoemen inden cloester ter cellen ende ter enicheit gaen sel ende watmen doen sel* DAer om alre liefste ganc in manliken ende trouweliken als een trouwe ridder cristi...

F. 73V DIet heb ic ghescreuen om dinen aenhanghender begheerten...³²

30. Zie het volledige citaat bij W. MOLL, *o.c.*, p. 107.

31. De laatste opsomming der hss. – ten getale van 15! – geeft J. DESCHAMPS in *ABB* 43, 1972, p. 852. Toch is deze nog niet volledig. G. I. LIEFTINCK vermeldt in zijn catalogus van hss., toebehorend aan de Leidse Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, p. 30 hs. Ltk. 219 en Gent, U.B. 1365, waar deze verzameling kollaties de vreemde titel *dat slauekijn* draagt.

32. Het lijstje met aanbevolen lektuur staat op f. 73Va: „daer om raet ic di dat tu dicwijl leeste ende weder leeste ynt spiegel der moniken barnaerdus epistele en totten broeders in den berch profectus ende ieronimus leuen.” Betere versies vindt men in W. DE VREESE, *Hss. van Jan van Ruusbroec's werken*, p. 292-294 en Id., *Geert Grootte. De simonia ad beguttas*. 's-Gravenhage 1940, p. 55.

F. 74R ...ende di volstandicheit gheuen tot enen salighen eynde.
want wie volstandich is tot inden eynde die sel behouden bliuen. Dat
gonne ons die vader die soen ende die heilighe gheest. Amen

A.M.E.N.
Deo Gracias
Lof. Dy. Die Soete Naem.
Jhesus.

F. 74 Rb onbeschreven.

Dit werk is gemakkelijk te identificeren als een middel nederlandse vertaling van Hendrik van Coesfelds *Epistola de instructione iuuenum et noviciorum*. Zowel de Latijnse als de mnl. tekst wachten nog op een uitgave.

Het is te betreuren dat dit traktaat van deze beroemde kartuizer onbestudeerd bleef³³, vooral omdat Geert Grote – m.i. ten onrechte – als vertaler werd aangewezen³⁴. Minstens 7 hss. bewaren deze overzetting³⁵. Waarom, in plaats van weer eens iets over te doen, geen monografie over hem? Voorwaar een boeiend en dankbaar onderwerp.

Tot slot wijs ik er nog op dat de combinatie Brinckerinck-Coesfeld niet allen in het Gentse hs. voorkomt; ook in Brussel, K.B. 11151-55, Berlijn, S.B. germ. 4° 1122 en Halle a. S., U.B. P 5 is de moderne devoot met de kartuizer broederlijk verenigd.

§ 23. DIRC POTTER : HI HEYGHERDE

In *Der minnen loep*, tweede boek, v. 2615-2704 vertelt Dirc Potter hoe de edelmoedige Atonsius, smoorverliefd geworden op Cydipe (een weigerachtige maagd uit Dianes tempel), op een listige wijze zijn doel bereikt.

Ziehier hoe zijn slim plannetje rijpt:

Si gonde him wael heymelijck ;
Mer omme dat sy was gheestelick
Soe was si altois in vaer
Dattet horen vrienden tondanck waer,
So dat si him altois weygherde ;

33. C. C. DE BRUIN, *Middel nederlandse geestelijk proza*. Zutphen 1940, p. 229 heeft een gedeelte van hoofdstuk 26 over *toernicheit* opgenomen. Ook uit de kollaties van Brinckerinck heeft hij enkele stukjes gebloemleesd.

34. Zie J. G. J. TIECKE, *De werken van Geert Grote*. Utrecht-Nijmegen 1941, p. 241-244. De woordenschat (b.v. f. 44 in colloquien, f. 39v nustricert ende gift te eten, f. 40R spaciament) wijst zeker niet in deze richting.

35. Zie de opsomming bij W. DE VREESE, *Simonia*, p. 55-56. E. G. HOEKSTRA in zijn later artikel voor de *Dictionnaire de Spiritualité* 7, 1969, kol. 183 kent er slechts twee; één daarvan, nl. Leiden, U.B. BPL 2383, ontbreekt dan weer bij De Vreese.

2642 Doch lach hi altoes ende heygherde
Omtrent den tempel ende dair bij
Ende visierde altoes, hoe hi
Mochte comen hoir te spreken.

Potter ontleent zijn verhaal aan Ovidius' *Heroides* 20 en 21 (Cydippa en Aconsius)³⁶, maar het heeft niet veel zin deze tekst hier ter vergelijking bij te halen, want volgens A. M. J. van Buuren is 'van enige overeenkomst nauwelijks sprake'³⁷.

Heygheren is een hapax legomenon. P. Leendertz geeft er in de woordenlijst bij zijn tekstuittgave deze verklaring van: „frequent. van *hijgen*, van hijgend of smachtend verlangen vervuld zijn.”³⁸ J. Verdam sluit zich in zijn MNW schoorvoetend daarbij aan, met 'misschien' en met een vraagteken, want hij ziet nog een tweede mogelijkheid: „Doch de bet. kan ook zijn *loeren*, op den uitkijk liggen en dan zou het woord niet van *hijgen* kunnen komen, welke afleiding bovendien onbewezen is. Zou het woord misschien een denom. zijn van *heiger* en beteekenen op *reigers jagen* of *loeren*, eig. van den valk gezegd, en bij uitbreiding van menschen? Vgl. *visschen*, visschen vangen; *vogelen*, vogels vangen; *vincken*, *muiszen*, enz.”

Sindsdien verkeert Cydipe nog steeds in twijfel of Atonsius naar haar verlangt dan wel op haar loert als op een prooi. Mocht zij in de illusie verkeren dat daartussen enig verschil bestaat, dan kan ik haar thans geruststellen.

Hegeren komt een tweede maal voor, nu voorzien van een *ghe-*prefiks, in de Middel nederlandse vertaling uit ca. 1490 van Pomerius' *Vita Rusbrochii*: „Dese brueder lambrecht ghehegerde noch naerder christum te volgen in enen volcomender ende hogeren staet van williger armoeden...”³⁹ Aangezien deze zin de weer-

36. J. TE WINKEL, *Ontwikkelingsgang* 2, 130.

37. Aandacht verdient ook dat Potter bij zijn inhoudelijke wijziging werd geleid door een middeleeuwse Ovidius-kommentaar; zie A. M. J. VAN BUUREN, *Der minnen loep van Dirc Potter. Studie over een Middel nederlandse Ars amandi*. Utrecht, 1979, vooral p. 279-83.

38. C. B. VAN HAERINGEN, *Etymologisch Woordenboek*, sub *hijgen*, ziet in het e-vokalisme een (sekundaire?) ablaut; verg. mnd. *hegen* 'keuchen. schwer atmen' (A. LASCH und C. BORCHLING, *Mnd. Handwörterbuch*). In het germaans bestond ook een k-variant (N. VAN WIJK, *Etymologisch Woordenboek*, sub *hijgen*); vandaar ook het Westvlaamse *heikeren* 'watertanden, verlangen, hankeren, eetlust, drinklust te kennen geven' (*Loquela*).

39. Zie de uitg. van P. VERDEYEN in OGE 55, 1981, 123 (fol. 101 R). Met opzet blijf ik vaag over de naam van de vertaler. Verdeyen heeft Jan Gielemans uit Rooklooster voorgesteld, maar zijn losse argumenten wekken zelfs geen vermoeden en zijn uitgangspunt zal velen verbazen:

1. Inkt en geschrift verwijzen naar een Brussels klooster.
2. Het handschrift bevat een leven van Sinte Elisabeth en is dus vermoedelijk afkomstig van het Brusselse Elisabethklooster op de berg Sion.
3. Deze nonnen kregen hun rector en biechtvader uit Rooklooster.